

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי ו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

י וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
 עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם | נֹסַע אַחֲרֵיהֶם
 וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־
 יְדֹוֹתָ׃ יא וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הַמַּבְלִי אֵינ־
 קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר
 וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
 עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסַע אַחֲרֵיהֶם
 וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־
 יְדֹוֹתָ׃ יא וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הַמַּבְלִי אֵינ־
 קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר
 וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
 עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסַע אַחֲרֵיהֶם
 וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־
 יְדֹוֹתָ׃ יא וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הַמַּבְלִי אֵינ־
 קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר

י וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
 עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם | נֹסַע אַחֲרֵיהֶם
 וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־
 יְדֹוֹתָ׃ יא וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הַמַּבְלִי אֵינ־
 קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר

(10) And as Pharaoh drew near, the Children of Israel lifted their eyes, and behold! Egypt was coming after them. And they were very frightened and the Children of Israel cried out to the Lord. (11) They said to Moshe; Are there not enough graves in Egypt that you had to take us to die in the desert? What did

RASHI

רש"י

(10) וּפְרָעָה הִקְרִיב — *The verse should have said, ופרעה קרב. Why does it say הקריב, [in the hifil form, signifying that Pharaoh caused others to come near. Because] he forced himself to draw closer, and made an effort to go ahead of his people [who followed him], just as he had promised them. (See Rashi above, verse 6) Coming after them* — [נֹסַע is written in the singular, not in the plural, as we would have expected from the previous verse וירדפו וישיגו. However, this

(י) וּפְרָעָה הִקְרִיב. הִיָּה לוֹ לְכַתּוּב וּפְרָעָה קָרַב מֵהוּ הִקְרִיב עֲצָמוֹ וְנִתְאַמֵּץ לְקֹדֶם לְפָנֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהִתְנַה עִמָּהֶם: נֹסַע אַחֲרֵיהֶם. בְּלֵב אֶחָד כְּאִישׁ אֶחָד. דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסַע אַחֲרֵיהֶם רָאוּ שֶׁרָשָׁל מִצְרַיִם נֹסַע מִן הַשָּׁמַיִם לְעֹזוֹר לְמִצְרַיִם (תְּנַחֲוּמָא): וַיִּצְעֲקוּ. תִּפְשׁוּ אוֹמְנוֹת אֲבוֹתֶם. בְּאַבְרָהָם הוּא אוֹמֵר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם. בִּיִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה. בִּיעֲקֹב וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם. (יֵא) הַמַּבְלִי אֵינִי קָבְרִים. וְכִי מִחֲמַת חֶסְרוֹן קָבְרִים שָׂאִין קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַבֵּר שָׁם לְקַחְתָּנוּ מִשָּׁם. שִׁיפּוֹר פְּלִינְצֵס"א דִּינוֹן פּוּשִׁי"ש

teaches us that the Egyptians came after them] with one mind [they were all of the same opinion, and all had the identical goal] and as one man. Another interpretation ["Egypt was coming after them"]: They saw the guardian angel of Egypt descending from the heavens to assist the Egyptians. [Hence, נֹסַע is written in the singular, since it refers to the angel.] [The Children of Israel] cried out — [קָבְרִים in this context does not mean, "they complained," for, if this was the intention, it would have been followed by עַל. Rather, it denotes prayer.] They utilized the skills of their forefathers. Regarding Avraham, the Torah states, "To the place where he had stood" [in prayer before God]. (Genesis 19:27) Regarding Yitzchak the Torah states, "Yitzchak went out to pray in the field" (ibid. 24:63). And regarding Yaakov: "He converged with the place" (ibid. 28:11) [meaning prayed, see Rashi there. When they realized that their prayers had not been accepted, since Pharaoh was already close to them, only then did they begin complaining against Moshe, as is written in the verses that follow (Be'er Heitiv).]

(11) הַמַּבְלִי אֵינִי קָבְרִים — [What does the double negative אֵינִי הַמַּבְלִי indicate?] Is it because of a scarcity [of graves] (הַמַּבְלִי), that there are no graves (אֵינִי קָבְרִים) in Egypt in which to be buried, and that is why you had to take us out of there! Si pour faillance de non fosses in Old

מִמִּצְרַיִם: יב הֲלֹא דִין פִּתְגָמָא
 דִּי מִלְלָנָא עֲמִד בְּמִצְרַיִם
 לְמִימַר שְׂבוּק מִנָּנָא וְנִפְלַח ית
 מִצְרָאִי אֲרִי טַב לְנָא דְנִפְלַח
 ית מִצְרָאִי מִדְנִמּוֹת בְּמִדְבָּרָא:
 יג וְאָמַר מֹשֶׁה לְעָמָא לֹא
 תִדְחִלוּן אֲתַעְתְּדוּ וְחִזּוּ ית
 פּוֹרְקָנָא דְיִי דִיעֲבַד לְכוּן יוֹמָא
 דִּין אֲרִי כְּמָא דְחִזּוּיִתּוּן ית
 מִצְרָאִי יוֹמָא דִּין לֹא תוֹסְפוּן
 לְמַחֲזִיחוּן עוֹד עַד עֲלָמָא: יד יי
 יִגִּיחַ לְכוּן קָרַב וְאֲתוּן

מִה־זֹאת עָשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם:
 יב הֲלֹא־זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ
 בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת־
 מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת־מִצְרַיִם
 מִמָּתְנּוּ בַּמִּדְבָּר: יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם
 אַל־תִּירְאוּ הַתִּיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְדוּהַ
 אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רִאִיתֶם
 אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תוֹסְפוּ לִרְאֹתָם עוֹד
 עַד־עוֹלָם: יד יְדוּהַ יִלָּחֶם לָכֶם וְאֲתֶם

you do for us by taking us out of Egypt? (12) Is this not that which we spoke to you in Egypt, saying; Leave us alone and let us serve Egypt? For it would be better to serve Egypt than to die in the desert! (13) But Moshe said to the people; Do not be afraid. Stand firm and see the Lord's salvation, that He will bring about for you today. For the Egyptians whom you see today, you will never see again. (14) The Lord will fight for you, and you shall remain silent.

RASHI

רש"י

French. (12) **That which we spoke to you in Egypt** — *Where did they say [this]?* “May the Lord look upon you and judge.” (above, 5:21) **ממתנו** — **Than to die** — *Than that we will die. Had it been vocalized with a cholem — ממותנו it would have meant, “than our deaths.” However, since it is vocalized with a shuruk [ממתנו], it means “than to die.” Similarly, מי יתן מותנו — [“If only we would have died.” (below 16:3) Had it been vocalized with a cholem, it would have meant, “our deaths.” But since it is vocalized with a shuruk, it] means, “would have died.” Similarly, מי יתן מותי — that I should die;” of Avshalom (II Samuel 19:1), קומי לעד — “that I shall arise;” (Zephaniah 3:8), and עד שובי בשלום — “that I shall return.” (II Chronicles 18:26) (13) **For the Egyptians whom you see today ...** — [Moshe informed them that] the fact that you see them, is only today. Today you see them, but you will never see them again. (14) **ילחם לכם** — *The lamed of לכם denotes “for you,” or “on your behalf”. Similar usages [of lamed] are found in “Because the Lord is fighting (להם) for them;” (verse 25 below) and also “Will you contend (לאל) for God;” (Job 13:8) and also “And who spoke**

בלעז: (יב) אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם. וְהִיכֵן דִּבְרוּ יִרָא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט: מִמָּתְנֵנוּ. מֵאֲשֶׁר נִמּוֹת וְאִם הָיְהָה נִקְוֵד מִלְּאִפּוּם (ר"ל חוֹלָם) הָיְהָה נִבְאָר מִמִּיתָתְנּוּ. עֲבָשִׂיו שְׁנִקְוֵד בְּשׂוֹרֵק נִבְאָר מֵאֲשֶׁר נִמּוֹת. וְכֵן מִי יִתֵּן מוֹתְנּוּ שְׁנִמּוֹת וְכֵן מִי יִתֵּן מוֹתִי דְאֲבִשְׁלוֹם שְׂאִמּוֹת. כְּמוֹ לַיּוֹם קוֹמִי לְעַד. עַד שׁוּבִי בְּשָׁלוֹם שְׂאִקוּם שְׂאֲשׁוּב: (יג) כִּי אֲשֶׁר רִאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם וְגו'. מִה שְׂרִאִיתֶם אוֹתָם אִינוּ אֶלָּא הַיּוֹם. הַיּוֹם הוּא שְׂרִאִיתֶם אוֹתָם וְלֹא תוֹסִיפוּ עוֹד: (יד) יִלָּחֶם לָכֶם. בְּשִׁבְלָכֶם וְכֵן כִּי ה' יִלָּחֶם לָהֶם. וְכֵן אִם לֹאֵל תִּרְיֹבוּ. וְכֵן וְאֲשֶׁר

תִּשְׁתַּקֵּן: טו וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה
קְבִילֵת צְלוֹתֶיךָ מִלִּיל עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְיִטְלוּן:

תַּחֲרֹשׁוֹן: פ שְׁלִישִׁי טו וַיֹּאמֶר יְדוּה אֶל־מֹשֶׁה
מִה־תִּצְעַק אֵלַי דְּבַר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיִּסְעוּ:

(15) And the Lord said to Moshe; Why do you cry out to Me? Speak to the Children of Israel and let them journey forward.

RASHI

(לִי) *concerning me;*” (Genesis 24:7) and
“*Will you contend (לבעל) for ba'al.*” (Judges
6:31) (15) **Why do you cry out to Me?** —
*This verse teaches us that Moshe stood in
prayer, but the Holy One, Blessed is He, said
to him: “Now is not the time for lengthy
prayers.” [I.e., although prayer itself is
appropriate and important, now is not the
time to pray at length,] since the Israelites
are in distress. A second explanation: “Why*

*do you cry out to me?” does not refer to, אלי — “to Me.” Rather, אלי should be understood
as עלי — “it is up to Me” [meaning: You do not have to pray to Me to induce Me to act].
This is dependent upon Me, not on you, as the verse elsewhere states: “You wish to command
Me about (על) My sons, and about My actions?” (Isaiah 45:11). [I.e., I have already planned
their rescue.] **Speak to the Children of Israel and let them journey forward** — [God
could have told Moshe to stretch his hand out toward the sea and split it, and only then
command the Israelites to move forward. However, God told Moshe:] All they must do is move
forward [and they have nothing to fear], because the sea will not stand in their way. The merit
of their forefathers, and their own merit, that they had faith in Me when they left [Egypt
unquestioningly, without taking any provisions], is enough to split the sea for them. [After this,
God explained to Moshe in which way the sea would be split.]*

רש"י

דְּבַר לִי. וְכֵן הָאֵתֶם תְּרִיבוּן לְבַעַל: (טו) מִה־תִּצְעַק
אֵלַי. לְמַדְנֵנוּ שְׁהֵיָה מֹשֶׁה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל אָמַר לוֹ
הַקִּבְ"ה לֹא עַת עָתָה לְהֶאֱרִיךְ בַּתְּפִלָּה שִׁישְׂרָאֵל
נִתְּוֵנוּן בְּצָרָה. דְּבַר אַחֲרֵי מִה־תִּצְעַק אֵלַי עַל־יְדֵי
תְּלוּי וְלֹא עַל־יְדֵי כִמוּ שֶׁנֶּאֱמַר לְהִלֵּךְ עַל בְּנֵי וְעַל פְּעַל
יְדֵי תִצְוֵנוּ: דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. אֵינן לָהֶם
אֲלֹא לְסַע שְׁאִין הַיָּם עוֹמֵד בְּפִנְיָהֶם כְּדֹאֵי זְכוּת
אֲבוֹתֵיהֶם וְהָאֵמוּנָה שֶׁהָאֵמִינוּ בִּי וַיִּצְאוּ לְקְרוּעַ לָהֶם
הַיָּם:

PROPHETS Judges 4

נביאים שופטים פרק ד

יְד וַתֹּאמֶר דְּבוֹרָה לְבָרַק קוּם
אֲרִי דִין יוֹמָא דְמָסַר יי יְת
סִיסְרָא בִידְךָ הֲלֹא מְלֹאכָא דִי
נִפְק לְאַצְלָחָא קְדָמְךָ וּנְחַת
בְּרַק מְטוֹרָא דְתַבּוֹר וְעִסְרָא

יְד וַתֹּאמֶר דְּבוֹרָה אֶל־בָּרַק קוּם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר
נָתַן יְדוּה אֶת־סִיסְרָא בְּיָדְךָ הֲלֹא יֵצֵא לְפָנֶיךָ
וַיֵּרֵד בָּרַק מֵהַר תְּבוֹר וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים אִישׁ אַחֲרָיו:

(14) And Devorah said to Barak, Arise; for this is the day in which the Lord has given Sisera into your hand. Has not the Lord gone out before you? So Barak went descended from Mount Tavor, and ten thousand men after him.

אֶלְפִין גְּבֵרָא בְּתֵרוּהִי: טו וְתִבְרַר
 יִי ית סִסְרָא וִית כָּל רְתִיכֵיָא
 וִית כָּל מְשֻׁרֵיתָא לְפִתְגָם
 דְּחֵרֵב קָדָם בְּרֵק וּנְחַת סִסְרָא
 מִזַּעַל רְתִיכָא וְאַפְדֵּי בְּרַגְלוּהִי:
 טז וּבְרֵק רָדַף בְּתֵר רְתִיכָא
 וּבְתֵר מְשֻׁרֵיתָא עַד תְּקוּף
 כְּרַפֵּי עַמְמֵיָא וְאַתְקַטְלָא כָּל
 מְשֻׁרֵית סִסְרָא לְפִתְגָם דְּחֵרֵב
 לֹא אֲשַׁתָּאר עַד חַד: יז וְסִסְרָא
 אֲפַדֵּי בְּרַגְלוּהִי לְמִשְׁכְּנָא דִּיעַל
 אֶתְתַּחְבֵּר שְׁלִמָאָה אַרִי שְׁלִמָא
 בֵּין יָבִין מְלָכָא דְחַצְזוֹר וּבֵין
 בֵּית חֵבֵר שְׁלִמָאָה: יח וּנְפַקַת
 יַעֲלֵ לְקַדְמוֹת סִסְרָא וְאַמְרַת
 לֵיה זֹרֵר רְבוּנֵי זֹרֵר לְוֹתֵי לֹא

טו וַיְהִי־סִסְרָא וְאֶת־כָּל־הָרֶכֶב וְאֶת־כָּל־
 הַמַּחֲנֶה לְפִי־חֶרֶב לְפָנָי בָּרַק וַיִּרְדֵּי סִסְרָא מֵעַל
 הַמָּרְפֶּבֶה וַיִּנְס בְּרַגְלָיו: טז וּבָרַק רָדַף אַחֲרַי הָרֶכֶב
 וְאַחֲרַי הַמַּחֲנֶה עַד חֲרֻשַׁת הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל־מַחֲנֶה
 סִסְרָא לְפִי־חֶרֶב לֹא נִשְׁאַר עַד־אַחַד: יז וְסִסְרָא
 נָס בְּרַגְלָיו אֶל־אֵהָל יַעֲלֵ אֶשֶׁת חֵבֵר הַקֵּינִי כִי
 שָׁלוֹם בֵּין יָבִין מְלֶכֶד־חַצְזוֹר וּבֵין בֵּית חֵבֵר הַקֵּינִי:
 יח וַתֵּצֵא יַעֲלֵ לְקִרְיַת סִסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה
 אֲדֹנָי סוּרָה אֵלַי אֶל־תִּירָא וַיִּסֹּר אֵלֶיהָ הָאֵהָלָה
 וַתִּכְסְּהוּ בְשִׁמְיָכָה: יט וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־נָא
 מִזַּעַט־מַיִם כִּי צִמְאֹתִי וַתִּפְתַּח אֶת־נְאוֹד הַחֶלֶב
 וַתִּשְׁקֶהוּ וַתִּכְסְּהוּ:

תְּדַחַל וְזֵר לְוֹתָה לְמִשְׁכְּנָא וְכִסִּיתֶיהָ בְּגוּנְכָא: יט וְאַמְרַת לֵיה אֲשַׁקֵּינִי כַעַן וְעִיר מֵיָא אַרִי צַחִי אֲנָא לְמִשְׁתִּי
 וּפְתַחַת יֵת נוֹדָא דְחֶלְבָא וְאַשְׁקִיתֶיהָ וְכִסִּיתֶיהָ:

(15) And the Lord confounded Sisera, and all his chariots, and all of his army, with the edge of the sword before Barak; so that Sisera alighted from his chariot, fleeing on foot. (16) But Barak pursued after the chariots, and after the army, to Charosheth-HaGoyim; and all the army of Sisera fell upon the edge of the sword; and there was not a single man left. (17) And Sisera fled on foot to the tent of Yael the wife of Chever the Kenite; for there was peace between Yavin, the king of Chatzor and the house of Chever the Kenite. (18) And Yael went out to meet Sisera, and said to him, Turn in, my lord, turn in [here] to me; fear not. And when he had turned in to her into the tent, she covered him with a garment. (19) And he said to her, Give me, I beg you, a little water to drink; for I am thirsty. And she opened a skin of milk, and gave him a drink, and covered him.

Writings Mishlei 14-15

כתובים משלי פרק יד-טו

לד צְדָקָתָא תְּרוּרָם אוּמָא
 וְחֶסֶד דְּעַמֵּי חֶסְאִי:
 לה רַעוּתֶיהָ דְּמִלְכָא בְּעַבְדָּא

לד צְדָקָה תְּרוּמָם־גּוֹי וְחֶסֶד לְאֻמִּים חֲטָאתָא:
 לה רַעוּן־מֶלֶךְ לְעַבְדֵּי מִשְׁפִּיל וְעֵבְרָתוֹ תַּהִיָּה מִבֵּישׁ:

(34) Charity exalts a nation; but the kindness of kingdoms is sin. (35) The king's favor is turned towards a wise servant; but his wrath is against he who causes

RASHI

רש"י

(34) Exalts a nation — Israel. But the kindness of kingdoms is sin.

טו א מַעֲנֶה רַךְ יִשְׁיב חֲמָה וּדְבַר עֶצֶב יַעֲלֶה אָף:
 ב לְשׁוֹן חֲכָמִים תִּיטִיב דַּעַת וּפִי כְסִילִים יִבְיַע
 אֹולֶת: ג בְּכָל־מָקוֹם עֵינַי יְדוּה צְפוֹת רָעִים
 וטוֹבִים: ד מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים וְסֹלֶף בָּהּ שָׁבַר
 בְּרוּחַ:

ובטבי: ד אסיותא דלישנא אילנא דחיי הוא ודאכל מן פרוהי נשבע:

favor is turned towards a wise servant; but his wrath is against he who causes shame. **15** (1) A gentle reply turns away wrath; but grievous words stir up anger. (2) The tongue of the wise advances knowledge; but the mouth of fools pours out foolishness. (3) The Eyes of the Lord are everywhere, beholding the evil and the good. (4) A soothing tongue is a tree of life; but perversion in it breaks the spirit.

RASHI

kindness of kingdoms is sin — *The Canaanites who steal from one to give to another.* (35) **But his wrath** — *Will be against a servant who causes shame.* (1) **A gentle reply** — *One who replies to his fellow with gentle words.* **But grievous words** — *Which one answers in anger.* (2) **Pours out** — *I.e., speaks.* (4) **But perversion** — *when one is perverse with his tongue, ultimately he brings upon himself destruction, which comes with an easterly wind.*

רש"י

שכנענים גוזלים מזה ונותנים לזה: (לה) ועברתו. תהיה לעבד מביש: (א) מענה רך. מי שעונה לחבירו בדברים רכים: ודבר עצב. שעונה בפעם: (ב) יביע. ידבר: (ד) וסלף בה. המעקם בלשונו סופו להביא עליו שבר הבא ברוח קדים:

Mishnah Bava Metzia, chapter 6

משנה בבא מציעא פרק ו

(1) If one engages workers and they deceive each other [i.e., the employer asks one of the workers to put together a team of workers for which he is willing to pay four dinar a day.

א השוכר את האמנין, והטעו זה את זה, אין להם זה על זה אלא תרעמת. שכר את החמר ואת הקדר להביא פריפין וחלילים לפלה או למת, ופועלין

The employee hired them for three dinar a day instead; since they accepted the work at the lower rate], they only have a grievance against each other [with no legal recourse]. If he hires a donkey-driver or a wagon-driver to bring finished wood [to build a covered couch], and flute reeds for a bride or for the [funeral of a] deceased, or [if he hired] laborers to remove his flax

רבנו עובדיה מברטנורא

א השוכר. והטעו זה את זה. אחד מן האומנין ששלחו בעה"ב לשכור את חביריו והטעה אותם, כגון שאמר לו בעל הבית לשכור כל א' בארבעה דינרים ליום, וחלך הוא ושכרם בשלשה, אין להם עליו אלא תרעומת, דהא סבור וקביל בשלשה, אלא שיכולים לומר לו לית לך אל תמנע טוב מבעליו. פירוש אחר, הטעו זה את זה, שחזרו בהם ולא רצו ללכת לעשות מלאכתו של בעה"ב כמו ששכרו עמו, או בעה"ב חזר בו כגון שאמר להם אי אפשרי בכם בבוקר קודם

from the soaking vat, or anything which would be irretrievably lost [if not performed by a certain time], and they [the workers] renege [on their agreement]: If it is a place where no others are available [at the same wage], he may hire [other workers at a higher wage and charge it] against [what he owes] them or deceive them [by telling them he will

add to their wage, but only paying them that which they had previously agreed upon]. (2) If he contracts employees [for a complete job] and they renege [after doing some work], they are at a disadvantage [if the price of labor appreciated, he may pay a higher wage to complete the job and deduct anything beyond the agreed upon price from the money he owes the first workers for their partially completed work. If the price decreases, he pays the cheaper price to the new workers and the former workers cannot demand the entire sum agreed upon less the cost of the new workers, to finish the job]. If the employer retracts, he is at a disadvantage [he must pay them for the work they did, even though, the price of labor appreciated and he must now pay more to finish the job; where the cost of labor depreciated, he pays them the agreed upon amount less that which he pays the new workers, to finish the job]. He who alters [the contract] is at a disadvantage [i.e., if one ordered his wool to be dyed red and the dyer dyed it black instead, he may not demand his usual fee; rather, he pays only the increased value of the wool or the dyer's expenses, whichever is less] and he who retracts [in a land deal] is at a disadvantage [if one gave a deposit of two hundred dollars on a thousand dollar field and the seller retracts, the buyer has the option of demanding either a refund or two hundred dollar's worth of land. If the buyer retracts, the owner has the option]. (3) If one hires a donkey to drive it on the mountain [top], but instead drives it on the plain, or to drive it on the plain but instead, drives it on the mountain [top]: Even if [both are equidistant] this one

רבנו עובדיה מברטנורא

שילכו אצל המלאכה: ואת הקרר. ברי"ש גרסינן, כלומר בעל הקרון: פריפריין. עצים משופין לעשות אפריון: חלילים. למת או לחתן: המשרה. מים ששורין בהן פשתן: מקום שאין שם אדם. שהוא אינו מוצא פועלים לשכור והפשתן אבד: שוכר עליהם. בני אדם כשיעור שכון. אבל לא ביותר משיעור שכון: או מטען. אומר שיתן להם זון יתר, ואינו נתון אלא מה שהתנה מתחלה: ב השוכר את האומנין. בקבלנות, כך מלאכה בכך וכך מעות: וחזרו בהם. לאחר שעשו מקצתה: ידם על התחונה. אם הוקרו פועלים ואינו מוצא מי שיגמרנה בשכר שהיה מגיע לאלו על העתיד לעשות, מעכב משכרם ממה שעשו, כל מה שיצטרך להוציא עד שתגמר מלאכתו בשכר שפסק עם אלו. ואם הוולו פועלים וימצא מי שיגמרנה בפחות, ישומו להם מה שעשו ויתן להם מה שפסק, עשו חציה יתן להם חצי שכון, ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים תחתנו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרנו חוץ ממה שישלם אלו: ואם בעה"ב חוזר בו ידו על התחונה. יתן להם לפי מה שעשו, ואם הוולו מלאכת הפועלים על כרחו יתן להם כמו שפסק, חוץ ממה שצריך להוציא בהשלמתה: כל המשנה ידו על התחונה. כגון נתן צמר לצבעו אדום וצבעו שחור, אם השבח יותר על היציאה אין נתון לו שכרו שלם אלא דמי יציאת עצים וסממנים, ואם היציאה יתירה על השבח נתון לו את השבח: וכל החוזר בו ידו על התחונה. לאתויי המוכר שדה לחבירו באלף זון ונתן לו מדים מאתים זון וחוזר בו המוכר, יד לוקח על העליונה, רצה אומר לו תן לי מעותי, רצה אומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי. ואם לוקח חוזר בו, יד מוכר על העליונה, רצה אומר לו הילך מעותיך, רצה אומר לו הילך קרקע כנגד מעותיך: ג בהר

להעלות פשתנו מן המשרה, וכל דבר שאבד, וחקרו בהן, מקום שאין שם אדם, שוכר עליהן או מטען: ב השוכר את האומנין וחקרו בהן, ידן על התחונה. אם בעל הבית חוזר בו, ידו על התחונה כל המשנה, ידו על התחונה. וכל החוזר בו, ידו על התחונה: ג השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה, בבקעה והוליכה בהר, אפלו זו עשר מילין וזו עשר

being ten *mil*, and the other being ten *mil* and it dies, [since the owner may claim that his beast was not adapted to light, mountain air or heavy, plain air] he is liable [for damages]. If one hires a donkey [to carry a load] and it goes blind [a blind donkey, although clumsy, can still carry a load], or was seized in the [royal] draft, he [the owner] can say to him; Behold, here is your property before you [i.e., its your bad luck that it went blind, and in the latter case, had the donkey not been outdoors

it would not have been drafted]. If [one hires a donkey and] it dies or is injured, he [the owner] must supply him with another. If he hires a donkey to drive it on the mountain [top], but drives it on the plain [since he is minimizing the danger of slipping by driving on the plain], if it slips [and sustains injuries], he is exempt; but if it is [injuriously] affected by overheating [the plain being warmer than the mountain, since he breached the agreement], he is liable. [If he hires it] to drive on the plain, but drives it on the mountain [instead where there is greater danger of slipping]; if it slips, he is liable; if affected by the heat, he is not [since the mountain is cooler than the plain]. However, if [it overheated] on account of the climb, he is liable. (4) If a man hires a cow [along with its implements,] for plowing on the mountain [which contains harder earth and more stones than that of the plain] and plows [with it] on the plain [instead]: If the colter [i.e., the vertical iron cutter of the plowshare] broke [since he exerted less stress on the colter than he would have had he been plowing on the mountain, as agreed upon], he is not liable [rather, the worker who handled the colter is responsible for it]; [if he hires] for plowing on the plain, but plows on the mountain instead; if the colter broke [by plowing on the harder mountain earth, he exerted more stress than their agreement allowed], he is liable. [If he hires it] to thresh pulse, but [instead] threshes grain [and the animal slipped and was injured], he is not liable; but if to thresh grain and he threshes pulse [instead], he is liable,

רבנו עובדיה מברטנורא

והולוכה בבקעה בבקעה והולוכה בהר. בראש ההר. ואף על פי שהדרך חלק וישר, חייב כשמתה מחמת אוירא שלא הוחלקה ולא הוחמה, דהואיל ושינה בה יכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת שלא היתה למורה באויר הר וקשה לה, או לא היתה למודה באויר בקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין הוחלקה להוחמה כמו דמפליג בסיפא: **אם החליקה פטור**. שבהר היא ראויה להחליק יותר, שראש ההר חד ומשופע לצדדין: **ואם הוחמה חייב**. שהבקעה מעלה הבל לפי שההרים סביבה ואין אויר שולט בה, ואם הוחמה מחמת העלותה בהר, חייב, שהמעלה גרמה לה, והוא שינה להולוכה בהר: **והבדיקה**. נסמית בדוק שבעין, פירוש אחר, התליעו רגליה: **או שנעשית אנגריא**. שנלקחה לעבודת המלך: **אומר לו הרי שלך לפניך**. ודוקא כשאמר לו חמור זה, ושכרו למשאוי. אבל אם שכרו לרכוב עליו, אפילו אמר לו חמור זה, אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך. שמא תפול תחתיו בגשר או תשליכנו באחת הפחתים. וכן אם השכיר לו חמור סתם אפילו למשאוי, אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך, אלא חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת, אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: **מתה או נשברה חייב**. המשכיר למכור העור והנבלה לכלבים ולהוסיף מעות ולהעמיד לו חמור. או ישכור לו אחר בדמי נבילה, שהרי חמור זה שיעבד לו. או יחזור לו שכרו: **ד השוכר את הפרה לחרוש וכו'**. וכל כלי המחרישה לבעל הפרה, ונעריה הולכים עם בהמתו וחורשים בה: **נשבר הקנקן**. יתד המחרישה שבו הברזל: **חייב**. שהרים קשים לחרוש

מילין, ומתה, חייב. [השוכר את החמור והבריקה, או שנעשית אנגריא, אומר לו הרי שלך לפניך. מתה או נשברה, חייב להעמיד לו חמור]. השוכר את החמור להולוכה בהר והולוכה בבקעה, אם החליקה פטור, ואם הוחמה חייב. להולוכה בבקעה והולוכה בהר, אם החליקה חייב, ואם הוחמה פטור. אם מחמת המעלה, חייב: **ד השוכר את הפרה לחרש בהר וחרש בבקעה, אם נשבר הקנקן, פטור. בבקעה וחרש בהר, אם נשבר הקנקן, חייב. לדרש בקטנית ודרש בתבואה, פטור, לדרש בתבואה ודרש בקטנית, חייב, מפני**

because pulse is [the more] slippery [of the two]. (5) If a man hires a donkey for bringing [a certain volume of] wheat, and [since barley is lighter than wheat,] he brings with it [a greater volume of] barley instead [and the animal was injured: Even though the greater bulk of barley weighed less than the agreed upon bulk of wheat], he is liable. [So, too, if he hired a donkey] for carrying [a certain volume of] grain and [instead,] he brings with it straw, he is liable, because bulk is [as great]

a strain as weight [and thus in certain cases, as explained below, a larger bulk with less weight can be a greater strain]. [If he hired a donkey] to bring a *letekh* [i.e., half a *kor* or 15 *se'ah*] of wheat, and [instead,] he brings with it a *letekh* of barley [since it weighs less and is of the same bulk], he is exempt [if the animal is injured]. But if [in addition to the agreed upon bulk] he increases the weight [thus adding bulk as well], he is liable. How much [bulk] must he add to it, in order to be liable? Sumchos says in the name of Rabbi Meir; A *se'ah*, in the case of a camel, and three *kav* [or half a *se'ah*], in the case of a donkey. (6) All contractors [who are given raw material to make a product] are regarded as paid guardians [and thus are liable for theft or loss]; but if they say [after they finished the job]: Take your property and then bring us money [i.e., they don't withhold the item until paid for], they are considered unpaid guardians [who are only liable for loss due to negligence]. [If one says to another:] Watch this article [for me today], and I will watch [your article] for you [tomorrow], he [i.e., each of them] is regarded as a paid guardian. [If one requested:] Watch [this] for me, and he replied; Put it down before me [i.e., he accepted responsibility for it], he is regarded as an unpaid guardian. (7) If one lends another on a pledge [which the lender takes into his temporary possession; since lending is a mitzvah and one performing a mitzvah is exempt from doing another at the same time and thus had a beggar asked for alms at that given moment he would have been exempt from responding; this is considered a gain and therefore], he is regarded as a paid guardian (see Bava Kamma 56b). Rabbi Yehudah [argues and] says; If he lends him

רבנו עובדיה מברטנורא

מן הבקעה מפני הסלעים שיש שם: **ורש בתבואה**. פטור אם הוחלקה: **ה והביא עליה שעורים**. שהן קלים מחיטין: **חייב**. בקלקולה אם הוסיף שלשה קבין. ולא אמרינן הואיל והשעורים קלין יש לו להוסיף עד כדי כובד לתוך חטין שהוא משא החמור: **מפני שהנפח קשה**. לבהמה כמשאוי. אע"פ שאין משאו כבד כמשא החטין, הרי נפח כנפח החטין והנפח כמשאוי: **לתך**. חצי כור. והכור שלשים סאין: **סומכוס אומר וכו'**. והלכה כסומכוס. ואם הוסיף פחות משיעור זה, פטור אם הוזק החמור, ונותן שכר התוספת בלבד: **ו כל האומנין**. קבלנים שמקבלים עליהם לעשות מלאכה בבתיהם: **שומרי שכר**. להתחייב בגנבה ואבידה. דבהיא הנאה דתפס ליה אאגרא הוי עליה שומר שכר: **וכולן שאמרו טול את שלך**. שכבר גמרתיו ואיני מעבכו לתפסו על שכרי ומאחר שתוליכנו תביא מעות, הרי הוא משם ואילך שומר הנם: **שומר לי ואשמור לך**. שומר לי היום ואשמור לך למחר. אבל שומר לי אתה זה, ואני שומר והכל בזמן אחד, זו שמירה בבעלים היא ופטור: **הנח לפני שומר הנם**. אבל הנח לפניך, או הנח סתם, אפילו שומר הנם לא הוי. דלא קביל עליה נטירותא כלל: **ז הלוהו**. מעות: **על המשכון שומר שכר**. בין הלוהו ואח"כ משכנו,

שהקטנית מחלקת: **ה השוכר את החמור להביא עליה חטים והביא עליה שעורים**, חייב. **תבואה והביא עליה תבן**, חייב, מפני שהנפח קשה למשאוי. **להביא לתך חטים והביא לתך שעורים**, פטור. **ואם הוסיף על משאו**, חייב. **וכמה יוסיף על משאו והיא חייב**. סומכוס אומר משום רבי מאיר, סאה לגמל, שלשה קבין לתמור: **ו כל האומנין שומרי שכר הן**. וכלן שאמרו טול את שלך והביא מעות, שומר הנם. שומר לי ואשמור לך, שומר שכר. שומר לי, ואמר לו הנח לפני, שומר הנם: **ז הלוהו על המשכון**, שומר שכר. **רבי יהודה**

money [on a pledge], he is considered an unpaid guardian [regarding the pledge]; if [he lends him] produce [on a pledge], he is considered a paid guardian [regarding the pledge]. The reason being, that fruit spoils and when the loan comes due he will be receiving fresh fruit, hence in a sense, his fruit is lasting

longer and is considered a gain for him]. Abba Shaul says; One may lease a pledge taken from a poor man, setting a price and progressively diminish the debt [as it is being rented], because it is like returning a lost article [this way the debt will be paid off and he can return the pledge]. (8) If one [a guardian] moved a barrel from one place to another and broke it, whether he is an unpaid or paid guardian, he swears [that it was not due to any negligence on his part and he is not liable]. Rabbi Eliezer said; [I, too, have learned that] both swear [and are not liable], yet I am astonished that both can swear [since a paid guardian is free from restitution only when the article is damaged due to an accident. Here, however, the case is comparable to a pledge lost or stolen where he is liable and furthermore, even regarding an unpaid guardian, there are times when he is negligent and thus how can the Mishnah make a blanket statement that he swears? However, the Gemara explains, that this oath was a Rabbinical enactment to free the guardian from liability, lest no one will ever move a barrel for fear of liability].

רבנו עובדיה מברטנורא

בין משכנו ואחר כך הלווה. ומאי שבר שבר מצוה: הלווה מעות שומר חנם. דלית ליה לר' יהודה שבר מצוה לענין דינא: הלווה פירות שומר שבר. דדרך פירות להקריב. ואין הלכה כר' יהודה: מותר אדם להשכיר. לאחרים: משכנו של עני. שבידו: להיות פוסק עליו. שבר: והולך. תמיד ופוחת מן החוב. ודוקא במשכון דנפיש אגריה ווטר פחתיה, כגון מרא וקרדום וכיוצא בהן. וכן הלכה: ה' בין שומר חנם ובין שומר שבר ישבע. קא סלקא [דעתיה] ישבע שלא פשע ויפטר: רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע וכו'. כלומר, אף אני שמעתי מרבתי כר' מאיר דזה וזה ישבע, אבל תמה אני על זה ועל זה היאך נפטרין בשבועה, דשומר שבר היאך פטור בשבועה דלא פשע, הא בלא פשיעה נמי חייב, שאין זה אונס אלא דומיא דגניבה ואבידה שהן קרובים לפשיעה ולאונס. ועוד, אי שלא במקום מדרון נשברה, אפילו שומר חנם היכי מצי משתבע שלא פשע, הא ודאי פשיעה היא. ור"מ סבר, שבועה זו לא מן הדין היא אלא תקנת חכמים היא, שאם אי אתה פוטר המעביר חבית ממקום למקום מן התשלומין ע"י שבועה זו, אין לך אדם שיעביר חבית לחבירו ממקום למקום לפיכך תקנו שישבע שלא בכונה שברתיה ויפטר:

Gemara Bava Metzia, 75b

It has been taught: Rabbi Shimon ben Yochai said: From where do we know that if a man is his neighbor's creditor for a *maneh* [which equals one hundred *zuz*], the latter must not extend a greeting to him, if that is not his usual practice? From the verse, **ישך כל דבר אשר ישך** [literarily translated as; Usury of any word which may be usury, (Deuteronomy 23:20) teaching] that even speech is forbidden. [On Mishnah (11) of Parshat Bo:] The following transgress [the negative injunctions]: Abaye said;

אומר, הלווה מעות, שומר חנם. הלווה פרות, שומר שבר. אבא שאול אומר, מתר אדם להשכיר משכנו של עני להיות פוסק עליו והולך, מפני שהוא כמשיב אבדה: ה' המעביר חבית ממקום למקום ושברה, בין שומר חנם בין שומר שבר, ישבע. רבי אליעזר אומר, זה וזה ישבע, ותמה אני אם יכולין זה וזה לשבע:

גמרא בבא מציעא דף ע"ה ע"ב

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר מנין לנושה בתבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו שלום שאסור להקדים לו שלום תלמוד לומר (דברים כ"ו) נשך כל דבר אשר ישך אפילו דבור אסור: ואלו עוברין וכו'. אמר אביי מלוה

The lender infringes all [the injunctions cited in the Mishnah]; the borrower: “Do not borrow with interest from your brother.” (Deuteronomy 23:20) But from your brother you must not borrow with interest, (ibid. verse 21) and “Do not place a stumbling block before a blind person.” (Leviticus 19:14) The guarantor and the witnesses only, “Do not impose interest upon him.” (Exodus 22:24) It has been taught: Rabbi Shimon said: Those who lend on interest lose more than they gain [they sink into poverty, never to rise (see Bava Metzia 71a)]. Moreover, they impute wisdom [a euphemism for folly] to Moshe, our Teacher, and to his Torah, and say; Had Moshe our Teacher known that there is profit in this thing [usury], he would not have written [to prohibit] it. When Rabbi Dimi came, he said: From where do we know that if one is his neighbor's creditor for a *maneh* and knows that he doesn't have [money to repay], he may not even pass in front of him? From the verse: “Do not act [oppressively] towards him as his creditor.” (ibid.) Rabbi Ammi and Rabbi Assi say: It is

as though he subjected him to a twofold trial, for it is written: “You have caused man to ride over our heads, we went through fire and through water” (Psalms 66:12) [so, too, here when the creditor passes in front of him, he embarrasses him, causing him to alternately flush and pale (see Maharshah)]. Rav Yehudah said in Rav's name: He who has money and lends it without witnesses infringes: “Do not place a stumbling block before a blind person.” (Leviticus 19:14) Resh Lakish said: He brings a curse upon himself, [for when he demands payment and the other denies it, he is cursed and accused of lying] as it is written: “Let the lying lips be put to silence; which speak grievous things [proudly and contemptuously] against the righteous.” (Psalms 31:19) The Rabbis observed to Rabbi Ashi: Ravina fulfills all the Rabbinical requirements. He [Rabbi Ashi] sent word to him [Ravina] on the eve of Shabbat: Please, let me have [a loan of] ten *zuz*, as I just have the opportunity of buying a small parcel of land. He replied; Bring witnesses and we will draw up a bond. Even for me, too! he sent back. For you, in particular, he replied, since you are constantly immersed in your studies, you might forget [the loan], and thereby bring a curse upon me. Our Rabbis taught: Three cry out and are not answered. He who has money and lends it without witnesses, he who acquires a master for himself, and a henpecked husband. “He who acquires a master for himself:” what does this

עובר בכָּלן לְוֹה עוֹבֵר מְשוּם (שם) לֹא תִשִּׁיךְ לְאַחֶיךָ וְלְאַחֶיךָ לֹא תִשִּׁיךְ (ויקרא י"ט) וְלִפְנֵי עוֹרֵר לֹא תִתֵּן מְכָשֶׁל. הָעֶרֶב וְהַעֲדִים אֵינָן עוֹבְרִין אֶלָּא מְשוּם (שמות כ"ב) לֹא תִשְׁמֹן עֲלָיו נֶשֶׁךְ. תִּנְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מַלְוֵי רַבִּית יוֹתֵר מִמָּה שְׁמַרְוִיחֵין מִפְּסִידֵין. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁמִשְׁמִימִים מִשָּׁה רַבִּינוּ חֶקֶם וְתוֹרַתוֹ אָמֵת. וְאוֹמְרִים אֵילוּ הִיא יוֹדֵעַ מִשָּׁה רַבִּינוּ שִׁיְהִי רֹחַ בְּדַבֵּר לֹא הִיא כּוֹתֵבוּ. כִּי אֵתָא רַב דִּימֵי אָמַר מְנַן לְנוֹשָׁה בְּחִבְרֵי מָנָה וְיודֵעַ שְׂאִין לוֹ שְׂאֵסוֹר לְעֹבֹר לְפָנָיו תִּלְמוּד לֹאֵר (שם) לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה. רַבִּי אָמִי וְרַבִּי אָסִי דְאָמְרֵי תְרוּיְהוּ כְּאֵלוּ דְנוּ בְּשֵׁנֵי דִינִין שְׁנַאֲמַר (תהלים ס"ו) הִרְכַּבְתָּ אָנוּשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בְּאֵנוּ כְּאֵשׁ וּבַמֵּים. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב כָּל מִי שִׁישׁ לוֹ מְעוֹת וּמְלוּהָ אוֹתָם שְׂלָא בְּעֵדִים עוֹבֵר מְשוּם (ויקרא י"ט) וְלִפְנֵי עוֹרֵר לֹא תִתֵּן מְכָשֶׁל. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר גּוֹרֵם קָלְלָה לְעַצְמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים ל"א) תִּאֲלַמְנָה שְׁפֹתַי שֶׁקֶר הַדְּבָרוֹת עַל צְדִיק עֲתָק. אָמְרוּ לִיהִ רַבָּנָן לְרַב אֵשִׁי קָא מְקַיִים רַבִּינָא כָּל מַה דְאָמְרוּ רַבָּנָן. שְׁלַח לִיהִ בְּהַדִּי פְּנִיָּא דְמַעְלֵי שְׁבֵתָא לִישְׁדֵּר לִי מִר עֲשֶׂרָה זוּזֵי דְאַתְרָמִי לִי קְטִינָא דְאַרְעָא לְמוֹבָן. שְׁלַח לִיהִ גִּיתִי מִר סְהִי וְנִכְתַּב כְּתָבָא. שְׁלַח לִיהִ אֶפִּילוּ אָנָּא נְמִי. שְׁלַח לִיהִ כָּל שְׁכָן מִר דְּטָרִיד בְּגַרְסִיהִ מִשְׁתְּלִי וְגוֹרֵם קָלְלָה לְעַצְמִי. תְּנוּ רַבָּנָן שְׁלֵשָׁה צוּעֻקִים וְאֵינָם נֶעֱנִים וְאֵלוּ הֵן מִי שִׁישׁ לוֹ מְעוֹת וּמְלוּהָ אוֹתָם שְׂלָא בְּעֵדִים וְהַקוֹנָה אֲדוֹן

mean? — Some say: He who attributes his wealth to a Gentile [he says that the money he lends out on interest belongs to a Gentile; the Gentile then claims the money, based on his own statement]. Others say: He who transfers his property to his children in his lifetime. Others say: He who is badly off in one town and does not go [to seek his fortune] elsewhere.

לְעַצְמוֹ וּמִי שֶׁאֲשַׁתּוֹ מוֹשֶׁלֶת עָלָיו. קוֹנֵה אֲדוֹן לְעַצְמוֹ מֵאֵי הִיא אֵיכָּא דְאִמְרֵי תוֹלָה נִכְסֵי בְּנִכְרֵי וְאֵיכָּא דְאִמְרֵי הַכּוֹתֵב נִכְסֵי לְבָנָיו בְּחֵיזֵי וְאֵיכָּא דְאִמְרֵי דְבִישׁ לִיהַּ בְּהֵאֵי מְתָא וְלֹא אֲזִיל לְמְתָא אַחֲרֵיתָא:

זוהר דף מ"ז ע"א

וְיִי יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תִּתְרִישׁוּן. רַבִּי אֲבָא פָּתַח (ישעיה נ"ח) אִם תִּשְׁיֵב מִשְׁבֶּת רְגֵלְךָ עֲשׂוֹת חֲפְצֶיךָ בְּיוֹם קִדְשֵׁי. זָכַיִן אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אַתְרֵי בְּהוֹן לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוֹן מִכָּל שְׂאָר עֲמִין דְּעֵלְמָא. וּמְגוֹ רַחֲמֵימָתָא דִּילְהוֹן קָרִיב לֹון לְגַבִּיהַּ וְיַהֲב לֹון אֲוִרֵיתָא וְיַהֲב לֹון שְׁבֶת דְּאִהוּ קִדְשָׁא מִכָּל שְׂאָר יוֹמֵי וְנִיחָא מִכָּלֹא וְחֲדוּהַ דְּכָלֹא וְשְׁקִיל שְׁבֶת לְקַבִּיל אֲוִרֵיתָא כְּלָה. וּמֵאֵן דְּנְטִיר שְׁבֶת בְּאִילוֹ נְטִיר אֲוִרֵיתָא כְּלָה. וְקִרְאָתָּ לְשְׁבֶת עֲנָג עֲנָגָא דְּכָלֹא עֲנָגָא דְּנִפְשָׁא וְנִפְשָׁא עֲנָגָא דְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין. וְקִרְאָתָּ לְשְׁבֶת מַהוּ וְקִרְאָתָּ דִּיזְמִין לִיהַּ כְּמַה דְּאֵת אָמַר (ויקרא כ"ג) מְקַרְאֵי קִדְשׁ כְּלוֹמַר זְמִינִין כְּמַה דְּזִמְיִן אֲוִשְׁפִּיזָא לְבִיתִיהַּ. וְעַל דָּא וְקִרְאָתָּ לְשְׁבֶת עֲנָג דִּיזְמִין לִיהַּ כְּמַה דְּזִמְיִן אֲוִשְׁפִּיזָא בְּפִתְרָא מְתַקְנָא בְּבִיתָא מְתַקְנָא בְּדָקָא יְאוֹת בְּמִיכָלָא וּבְמִשְׁתֵּיִא בְּדָקָא יְאוֹת יִתִּיר עַל שְׂאָר יוֹמֵין. וְקִרְאָתָּ לְשְׁבֶת מִבְּעוֹד יוֹם. אִמּוֹר קִבִּי לְקִדּוֹשׁ וְיִי מִכְּבֹד דָּא יוֹם חֲפְפוֹרִים תְּרִי דְּאִינּוֹן חֹר. וּבְכַדְתּוּ מַעֲשׂוֹת דְּרַכִּיךָ כְּמַה דְּאִוְקִימָנָא. מִמְּצִיא חֲפְצֶיךָ וְדָבָר דְּבָר וְהוּא אַתְמַר בְּנִין דְּהִהִיא מְלָה סְלָקָא וְאַתְעַר מְלָה דְּחֹול לְעֵילָא. מֵאֵן דְּזִמְיִן אֲוִשְׁפִּיזָא בִּיהַּ בְּעֵי לְאַשְׁתַּדְּלָא וְלֹא בְּאַחֲרָא. תָּא חֲזִי הִהִיא מְלָה דְּנִפְיִק מִפּוֹמִיַּה דְּבִר נִשׁ סְלָקָא וְאַתְעַר אַתְעֲרוּתָא לְעֵילָא אִי לְטַב אִי לְבִישׁ. וּמֵאֵן דִּיתִיב בְּעֲנָגָא דְּשְׁבֶתָא אִסִּיר לִיהַּ לְאַתְעַרָּא מְלָה דְּחֹול דְּהוּא פְּנִימֵי בְּיוֹמָא קִדְשָׁא. מֵאֵן דִּיתִיב בְּהַלּוּלָא דְּמִלְכָּא לֹא יִתְחַזִּי לְמִשְׁבַּק לְמִלְכָּא וְיִתְעַסַּק בְּאַחֲרָא. וּבְכָל יוֹמֵי בְּעֵי לְאַחֲוָה עוֹבְדָא וְלְאַתְעַרָּא אַתְעֲרוּתָא מִכָּה דְּאַצְטְרִיד. וּבְשְׁבֶת בְּמִלֵּי דְשְׁמַיָּא וּבְקִדּוּשָׁה דִּיּוֹמָא בְּעֵי לְאַתְעַרָּא וְלֹא בְּמִלְהַ אַחֲרָא:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Anthologized

מלוקט

After the Holy One, Blessed is He, commanded us regarding forbidden relationships and [forbidden] foods, he commanded us: (Leviticus 19:2) “Be holy.” For a person can be careful to eat only permitted foods, but still indulge excessively in meals and feasts, day and night. So, too, a man might marry many wives and all of them

אַחַר שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צְוָנוּ עַל הָעֲרִיּוֹת וְעַל הַמֵּאֲכָלוֹת צְוָנוּ קִדְשִׁים תְּהִיּוּ כִּי יָכוֹל הָאָדָם לִיזָהַר בְּמֵאֲכָלוֹ שִׁיְהִיָּה מִן הַמֵּתָר וְלִהְרַבּוֹת סְעוּדוֹת וּמִשְׁתַּאוֹת יָמִים וְלִילוֹת. וְכֵן לִיקַח נָשִׁים הַרְבֵּה בְּכַתְּבָה וְקִדּוּשִׁין וְאִם כֵּן יִהְיֶה נֶבֶל בְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה לְכֵן צְוָנוּ קִדְשִׁים תְּהִיּוּ כְּלוֹמַר קִדְשׁ עַצְמְךָ בְּמֵתָר

be properly and lawfully married to him. Thus, he is a disgrace even though he is within the boundaries of the Torah. For this reason, He

commanded us: “Be holy.” In other words, sanctify yourself with regard to that which is permissible, i.e., that a person must sanctify

himself with regard to his food. With regard to his wife, too, they said that he must sanctify himself. To prepare himself, purify his thoughts, in order to guard himself against the possibility of violating some prohibition. Wherever you find sanctity, you find restriction against forbidden relationships. All this was said regarding a righteous person who has not sinned. How much more is it true of a penitent that he requires fences and hedges, because from that which is permitted, he might become incited to [do] that which is forbidden, G-d forbid, and all his toil will be

lost in one instant. If you have understanding, take heed of this.

Practical Law:

Rambam, Laws of Repentance, Chapter 7

(1) Do not say that repentance is only for sins that consist of actions, such as licentiousness, theft, or robbery. Rather, just as a person must repent for these, so, too, should he search the evil thoughts that he has and repent for anger, hatred, jealousy, frivolity, the pursuit of wealth and honor, the pursuit of food, and similar things. One must repent for all of these. These sins are more difficult than those consisting of an action, for when a person is immersed in them, it is difficult for him to separate himself from them. So, too, it says: “Let the evil man abandon his path [and the iniquitous man his thoughts].” (Isaiah 55:7) (2) But a person who is a penitent should not imagine that he is far from the level of the righteous because of the sins that he committed. This is not so; he is beloved and pleasing before the Creator, as though he had never sinned. Furthermore, his reward is great, for he tasted sin but separated himself from it, conquering his inclination. The Sages say; “In the place where penitents stand, the perfectly righteous cannot stand.” (Berakhot 34b; Sanhedrin 99a) In other words, their level is greater than the level of those who never sinned because they conquered their inclination to

a greater degree than the perfectly righteous.

לְךָ שְׁצַרְיָךְ לְקֹדֶשׁ עֲצָמוֹ בְּמֵאֲכָלוֹ וְגַם בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ לְקֹדֶשׁ עֲצָמוֹ לְכוֹנֵן רַעֲיוֹנָיו וְלִטְהַר מִחֻשְׁבוֹתָיו וְלִשְׁמֹר פֶּן יָבֵא לְיָדוֹ אִיסוּר וְכָל מְקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא קְדוּשָׁה אַתָּה מוֹצֵא גֵדֵר עֲרוּהָ. וְאִם כִּי אָמְרוּ לְצַדִּיק שְׁלֵא חָטָא. הַדְּבָרִים קָל וְחוֹמֵר לְיֵשֵׁב בְּתִשְׁבּוּבָה שֶׁהוּא צָרִיךְ גְּדָרִים וְסִיּוּגִים כִּי מִן הַהֶתֵּר יִסִּיתֵנו אֶל הָאִיסוּר חֵס וְשְׁלוֹם וְכָל מֵה שֶׁטָּרַח יֵאבֵד בְּרֻגַע אֶחָד וְאִם בִּינָה שְׂמָעָה זֹאת:

הלכה

הרמב"ם הלכות תשובה פרק ז

א אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגניבה אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כפי שהוא צריך להפוש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההתול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהן וכן הוא אומר (ישעי' נ"ה) יעזב רשע דרכו וגו'; ב ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלות הצדיקים מפני העונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן אלא אהוב ונהומד הוא לפני הבורא כאלו לא חטא מעולם ולא עוד אלא ששכרו הרבה שהרי טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו אמרו חכמים מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד בו כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן כובשין יצרים יותר מהם: